

MARTIN CHARVÁT:**Gilles Deleuze: Asignifikantní sémiotika**

Praha: Togga 2016, 201 s.

V roce 2016 vyšla v pražském vydavatelství Togga monografie Martina Charváta s názvem *Gilles Deleuze: Asignifikantní sémiotika*. Kniha vycházející z autorovy nedávno obhájené disertační práce, představuje originální a současně odborně fundovanou četbu díla francouzského filosofa Gilla Deleuza. Autor v ní předkládá návrh vlastní interpretace Deleuzových textů z pozice sémiotiky. Ve svém výkladu, rozvrženém do sedmi kapitol, ukazuje Deleuzovu filosofickou tvorbu jako specifickou vitalistickou sémiotiku, tzv. symptomatologii, spočívající v tvůrčí analýze příznaků života/světa.

V první kapitole autor uvádí hlavní problém práce, přičemž navrhuje chápat Deleuzovu metodologii jako sémiotickou analýzu imanentních vitálních projevů – symptomů. Daný problém nahlíží skrz Deleuzovu četbu Nietzscheho, von Sacher-Masochova, Freudova a Proustova díla, aby ukázal Deleuzovu ambici rozlišit dva typy sémiotické interpretace znaků: kritiku a kliniku. Ve druhé kapitole se autor pouští do četby knihy *Diference a opakování*, přičemž ukazuje, že Deleuze se na základě své kritické četby Kanta přiklání k myšlence „transcendentálního empirismu“ (s. 51), zvláštní směsi imanentního a transcendentálního myšlení, inspirovaného na jedné straně Humem a Bergsonem, na druhé straně Kantem a Foucaultem. Ve třetí kapitole se autor posouvá k četbě *Logiky smyslu a Obraz-pohyb, Obraz-čas*, knih o filmu, aby ukázal nedostatky represivního chápání fantasmatu v psychoanalýze Melanie Kleinové a upozornil na důležitost produktivního chápání fantasmatu pro deleuziánskou povrchovou genezi smyslu. Ve čtvrté kapitole se autor dostává k četbě knih *Anti-Oidipus* a *Tisíc plošin*, vyzačujících se Deleuzovým a Guattariho odmítnutím psychoanalýzy z důvodu jejího konstituování totální neurózy jako sémiotiky represe a nepochopení psychózy jako sémiotiky produkce. V psychoanalýze je neuróza chápána „kriticky“, obranně, „jako nepřítel, jako specifický represivní znakový režim“ (s. 77). Jejím opakem by měla být Deleuzem a Guattarim navržená schizoanalýza jako „klinická“, tvůrčí „cesta možného ‚zdraví‘“ (s. 77), realizující výrazný posun od lingvistiky k pragmatice, k proměnlivosti smyslu, k jeho stávání. V páté kapitole autor uvažuje o menšinovém kolektivním uspořádání vypovídání prostřednictvím rhizomatického užití jazyka. Příkladem je četba Deleuzeovy a Guattariho knihy o Kafkovi, který zde vystupuje jako asignifikantní „literární stroj“, produkující menšinovou (neboli schizofrenickou) literaturu, jež umožňuje rozervat represivní řád institucí a uniknout tak jejich signifikantnímu „byrokratickému stroji“ (s. 106). V šesté kapitole autor představuje své chápání Deleuzeovy pozitivní definice pojmu znaku, jež vychází z analýzy Deleuzeových taxonomií znaků. Představuje zde tzv. asignifikantní sémiotiku, rozvíjející myšlenku znaku jako čisté difference. V poslední sedmé kapitole se autor dostává od sémiotiky čisté difference k Deleuzově „kosmologii“, aspirující na interpretaci výrazů jako vitálních symptomů světa. Ru-

kopis knihy končí konstatováním „nerozlučitelnosti filosofie a sémiotiky v Deleuzově díle“ (s. 177), jelikož zde „znaky fungují jako výrazy problémů, které jsme předtím nebyli schopni myslet“ (s. 180).

Kladně hodnotím fakt, že monografie představuje text, který je koncepčně funkčně vystavěný a tematicky vnitřně koherentní. Autor nevkládá do textu žádné obsahově „zbytečné“ pasáže, ve svém výkladu se nezamotává, nelavíruje od jednoho problému k druhému, daří se mu udržet vybranou perspektivu svého výkladu. Oceňuji také skutečnost, že stylistika předloženého textu je nejen srozumitelná, ale i rázná, svěží a čtivá, co činí text čtenářsky vstřícným, poutavým. Autor formuluje dobře pochopitelné věty, a to i v případě, že uvádí své názory v kontextu poměrně náročné odborné problematiky.

V knize se najde i několik formálních nedostatků a problematických míst. Není jasné, proč autor dílčí „závěr“, shrnující hlavní myšlenky kapitoly, někde uvádí a jinde ne. Na s. 9 autor uvádí Lévi-Straussovo dílo *Mytologic* místo českého názvu *Mythologica*. Na s. 51 autor píše o Kantových „podmínkách zkušenosti“ nebo „podmínkách možné zkušenosti“ zatímco by se správně mělo mluvit o „podmínkách možnosti zkušenosti“. Navíc, autor srovnává Kantovy podmínky možnosti univerzální zkušenosti s Deleuzeovými podmínkami možnosti „reálné“ zkušenosti, které jsou u Deleuze výrazně inspirované Foucaultem a jeho pojetím historického *a priori*. Explicitní pasáže věnované této problematice jsou obsaženy v Deleuzeově knize *Foucault*, kterou však autor v této souvislosti neuvádí. Rozporuplná je také autorem zmiňovaná blízkost sémiotiky Deleuze a Peirce, protože Peirce se vyznačuje kombinací teologického a matematicko-logického určení sémiotiky, přispívající k legitimizaci „objektivit“ přírodních věd, tedy filosofickou pozicí, která je zcela odlišná od Bergsonovy či Spinozovy ontologie a etiky, které jsou Deleuzeovými principiálními filosofickými zdroji.

Závěrem bych řekla, že rukopis knihy Martina Charváta *Gilles Deleuze: Asignifikantní sémiotika* představuje zdařilou kombinaci invenční a současně pozorné a vnitřně koherentní četby filosofické tvorby Gillesa Deleuze, která je zatím u nás jen málo rozpracována. Jedná se o kvalitní a v našem prostředí ojedinělý až průkopnický filosofický počín.

Michaela Fišerová

Michaela Fišerová
Katedra mediálních studií
Metropolitní Univerzita Praha
Učňovská 100/1
190 00 Praha 9 – Jarov
Česká republika
e-mail: michaelafiserova@yahoo.fr